

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
III kadencja

Druk nr 576
Warszawa, 19 sierpnia 1998 r.

Pan
Maciej PŁAŻYŃSKI
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 29 ust. 2 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o szczególnych zasadach postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów którzy w latach 1944 - 1989 sprzeniewierzyli się obowiązkom płynącym z niezawisłości sędziowskiej.

Do reprezentowania nas w pracach nad projektem upoważniamy posła Kazimierza Michała Ujazdowskiego.

(-) Marek Biernacki; (-) Aleksander Hall; (-) Stanisław Iwanicki; (-) Jan Maria Jackowski; (-) Kazimierz Józef Janiak; (-) Jarosław Kaczyński; (-) Mariusz Kamiński; (-) Marek Kolasiński; (-) Marian Krzaklewski; (-) Paweł Łączkowski; (-) Konstanty Miodowicz; (-) Stefan Niesiołowski; (-) Jerzy Polaczek; (-) Jan Rokita; (-) Jacek Rybicki; (-) Mirosław Sekuła; (-) Edmund Sroka; (-) Mirosław Andrzej Styczeń; (-) Krzysztof Śmieja; (-) Kazimierz Michał Ujazdowski; (-) Zbigniew Jerzy Wawak; (-) Tomasz Feliks Wójcik; (-) Piotr Żak.

USTAWA
z dnia 1998 r.

**o szczególnych zasadach postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów
którzy w latach 1944 – 1989 sprzeniewierzyli się obowiązkowi płynącemu z niezawisłości
sędziowskiej .**

ART 1.

1/ Wobec sędziego , który w latach 1944-1989 , orzekając w procesach będących formą represji za działalność niepodległościową , polityczną , obronę praw człowieka lub korzystanie z podstawowych praw człowieka , sprzeniewierzył się obowiązkowi płynącemu z niezawisłości sędziowskiej niestosuje się do dnia 31 grudnia 2000 r. przepisów o przedawnieniu w postępowaniu dyscyplinarnym .

2/ Postępowanie dyscyplinarne , w sprawach o , których mowa w ust. 1 wszczęte przed dniem 31 grudnia 2000 r. toczy się do prawomocnego zakończenia.

3/ Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do sędziego , który wykonując funkcje w administracji sądowej lub organizacjach politycznych naruszył niezawisłość sędziowską przez wywieranie wpływu na wydawanie orzeczeń w sprawach , o których mowa w ust.1.

ART 2 .

Z żądaniem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego , w sprawach określonych w ART. 1 ust. 1 i 3 , poza podmiotami , o których mowa w art. 88§ 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych / Dz.U. z 1994 r. Nr.7 , poz.25, Nr77, poz. 355 , Nr 91 , poz. 421 i Nr 105 , poz. 509 , z 1995 r. Nr 34 , poz.163 i Nr 81 , poz. 406 z 1996 r. Nr 77 , poz. 367 , z 1997 r. , Nr 75 , poz. 471 , Nr 98 , poz.604, Nr 106, poz. 679 , Nr . 117 , poz. 751-753, Nr 121 , poz.769 , Nr 124 , poz. 782 i Nr.133 , poz.882 oraz 1 1998 r. Nr ... , poz.... / może wystąpić Krajowa Rada Sądownictwa z urzędu lub na

wniosek osoby skrzywdzonej orzeczeniem jeżeli zostało to stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu.

ART 3 .

Za czyn , o którym mowa w art. 1 ust. 1 i 3 , Sąd Dyscyplinarny orzeka karę wydalenia ze służby sędziowskiej.

ART 4 .

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia .

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o szczególnych zasadach postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów którzy w latach 1944-1989 sprzeniewierzyli się obowiązkom płynącym z zasady niezawisłości sędziowskiej pozostaje w ścisłym związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 24 czerwca 1989 r. / sprawa K 3/98 /. W orzeczeniu tym Trybunał stwierdził , że „ jeżeli w polskim wymiarze sprawiedliwości zasiadają nadal sędziowie , którzy w poprzedniej formacji ustrojowej sprzeniewierzyli się obowiązkom płynącym z zasady niezawisłości sędziowskiej / w szczególności dopuścili się obowiązku bezstronności , polegającego na „ uzależnieniu treści podejmowanych decyzji od wpływu podmiotu zewnętrznego ” / , czy – tym bardziej – użyli sali sądowej do dokonywania represji politycznych , to istnieje uzasadnienie do ich postawienia poza zawodem sędziego ” .

Ujawnienie i wyjaśnienie drastycznych nadużyć zasady niezawisłości o w okresie państwa komunistycznego jest konieczne ze względu na autorytet sądownictwa i prawo obywatela „ niezależnego , bezstronnego i niezawisłego sądu ” , o którym mówi Art.45 Konstytucji. Ocena tych nadużyć nie jest możliwa na podstawie ogólnych zasad dyscyplinarnej odpowiedzialności sędziów . Autorzy projektu uważają , że demokratyczny ustawodawca ma prawo ustanowienia w stosunku do tych przypadków nadzwyczajnych reguł postępowania dyscyplinarnego. We wspomnianym wyżej orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny potwierdził prawo demokratycznego ustawodawcy czasu dzisiejszego do określenia nadzwyczajnych procedur odpowiedzialności sędziów w stosunku do nierozstrzygniętych sytuacji z przeszłości : „ Wyodrębnienie przez dzisiejszego ustawodawcę owych sytuacji nadużycia niezawisłości i bezstronności , motywowanych względami politycznymi jest – zdaniem Trybunału Konstytucyjnego – dopuszczalne tym bardziej , że sytuacje te wiązały się zwykle z łamaniem najbardziej podstawowych praw i wolności jednostki ludzkiej , a zwłaszcza wolności wyrażania poglądów i komunikowania ich innym ” / K 3/98 /.

Dlatego też , art. 1 ust . 1 projektu stanowi , że wobec sędziego , który w latach 1944- 1989 , orzekając w procesach będących formą represji za działalność niepodległościową , polityczną , obronę praw człowieka lub korzystanie z podstawowych praw człowieka , sprzeniewierzył się obowiązkom płynącym z zasady niezawisłości sędziowskiej nie stosuje się do dnia 31 grudnia 2000 roku przepisów o przedawnieniu w postępowaniu dyscyplinarnym zawartych w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Projekt respektuje stanowisko Trybunału Konstytucyjnego , który stwierdził , że

ustanowieniu nadzwyczajnych procedur odpowiedzialności sędziów musi towarzyszyć zachowanie staranności tak „ aby nie przekroczyć granicy otwierającej możliwość ingerencji w niezawisłą sferę działalności sędziego ” / K 3/98 / . Tak więc projekt uznaje , że przedmiotem postępowania dyscyplinarnego może być wyłącznie sprzeniewierzenie się obowiązkom płynącym z zasady niezawisłości sędziowskiej , które w każdych warunkach stanowi uchybienie godności urzędu sędziego. W tym miejscu stwierdzić trzeba , że pojęcie niezawisłości sędziowskiej obecne w konstytucji i aktach międzynarodowych traktowane jest przez Trybunał Konstytucyjny nie tylko jako prawo , ale również jako podstawowy obowiązek sędziego : „ Tak samo jak konstytucyjnym obowiązkiem ustawodawcy jak i organów administracji sądowej jest chronić niezawisłości sędziego , tak samo powinnością sędziego jest tę niezawisłość urzeczywistniać w praktyce swego orzekania / K3/98 / . Polska doktryna prawnicza precyzyjnie określa obowiązki płynące z zasady niezawisłości sędziowskiej i stoi na stanowisku , że obejmuje ona : bezstronność w stosunku do uczestników postępowania , niezależność wobec organów pozasądowych , samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych , niezależność wobec czynników politycznych zwłaszcza partii politycznych oraz wewnętrzną niezależność sędziego.

Projekt odnosi się zatem do naruszeń precyzyjnie określonych obowiązków wynikających z zasady niezawisłości sędziowskiej. Proponuje się , aby szczególne zasady postępowania dyscyplinarnego dotyczyły sędziego , który naruszył te obowiązki orzekając w procesach będących formą represji sędziego , który wykonując funkcje w administracji sądowej lub organizacjach politycznych naruszył niezawisłość sędziowską przez wywieranie wpływu na orzeczenia w tych sprawach . / Art.1 ust.3 / . Ze względu na wyjątkowy charakter tego deliktu dyscyplinarnego projekt proponuje aby za czyny takie Sąd Dyscyplinarny orzekał karę wydalenia ze służby sędziowskiej /ART.3 / . Przypomnieć trzeba , że Trybunał Konstytucyjny wyraził pogląd , że naruszenie zasady niezawisłości „ jest równoznaczne z poważnym uchybieniem podstawowym zasadom funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości” / K .3/98/.

Projekt zakłada , że w postępowaniach dyscyplinarnych , o których mowa , muszą być zachowane gwarancje proceduralne. Podstawowe znaczenie ma założenie , że do postępowań tych odnoszą się procedury określone w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych , a orzeczenia wydawane będą przez Sądy Dyscyplinarne powoływane przez

samych sędziów , a więc niezależnie od władzy wykonawczej. Funkcję gwarancyjną ma również regulacja ustanawiająca granicę czasową na 31 grudnia 2000 roku dla wszczynania postępowań dyscyplinarnych w tych sprawach . Ratio legis tego rozwiązania wynika z troski o względnie szybkie rozstrzygnięcie kwestii bardzo istotnej dla autorytetu sądownictwa.

Projekt rozszerza ze względu na wyjątkowy charakter deliktu krąg podmiotów uprawnionych do występowania z żądaniem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Tak więc poza podmiotami , o których mowa w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych , z żądaniem takim mogłaby występować Krajowa Rada Sądownictwa z urzędu lub na wniosek osoby skrzywdzonej orzeczeniem . Nadanie Krajowej Radzie Sądownictwa kompetencji do występowania z urzędu z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego związane jest z treścią art. 186 Konstytucji , który przyznał jej rolę instytucji stojącej na „ straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów ”. Prawo osób skrzywdzonych orzeczeniami do składania wniosków do KRS o wszczynanie postępowań wynika z prawa obywatela do niezawisłego sądu i zasady zaufania obywatela do państwa . Przypomnieć wypada , że projektowana ustawa odnosi się do tych drastycznych naruszeń niezawisłości sędziowskiej , które związane były z łamaniem praw jednostki i wolności obywatelskich. Projekt wymaga od osoby występującej z wnioskiem , aby fakt jej skrzywdzenia potwierdzony był prawomocnym orzeczeniem sądu.

Wejście w życie ustawy nie pociągnie za sobą ujemnych skutków finansowych dla budżetu państwa.